

DAWID STELMACH

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Teologiczny

Kościół w Panamie w przededniu Światowych Dni Młodzieży w 2019 roku

Republika Panamy, niewielkie państwo, w Polsce wywoływała dotychczas dosyć ograniczone spektrum skojarzeń: kapelusze typu panama, Kanał Panamski i w ostatnich latach niezbyt chlubne *Panamá papers*, czyli afera związana z transferem aktywów finansowych (należących do elit politycznych i prominentnych polityków) do rajów podatkowych (Garside *et al.*).

Po Światowych Dniach Młodzieży, które odbywały się w 2016 r. w Polsce, Panama znalazła się w centrum zainteresowania kościelnego życia. W ciągu jednej doby pojawiło się nagle olbrzymie zainteresowanie lotami do Panamą City z Polski. Okazało się, że internetowe wyszukiwarki połączeń lotniczych zanotowały gwałtowny wzrost zapytań o to połączenie lotnicze. Polska wersja wyszukiwarki www.skyscanner.com miała jedną z najwyższych na świecie liczb zapytań o połączenia z Panamą.

Po słowach Ojca Świętego, który ogłosił Panamę gospodarzem Światowych Dni Młodzieży w 2019 roku, Skyscanner zanotował rekordowy wzrost liczby wyszukiwań połączeń lotniczych z Polski do Panamy. W porównaniu do 30 lipca, liczba Polaków wyszukujących bilety do Panamy wzrosła o 68 razy. Zmieniła się także średnia cena biletu w dwie strony dla niż dzień wcześniej (przed ogłoszeniem gospodarza kolejnych ŚDM) oraz 83% więcej niż średnia cena biletu z Polski do Panamy w ciągu całego roku. [...] Jak się okazało, to właśnie Polska była krajem, który najbardziej entuzjastycznie zareagował na wiadomość papieża Franciszka. Dla porównania: liczba wyszukiwań w Brazylii wzrosła 5 razy, w Wielkiej Brytanii nieco ponad 2 razy, natomiast we Włoszech tylko 1,7 razy („Jak kształtują się ceny...”).

W ciągu jednego dnia Panama, jako kraj znajdujący się na peryferiach świata i kościelnego życia, przeniosła się do jego centrum. Zgodnie z logiką papieża pochodzącego z końca świata teraz to Światowe Dni Młodzieży mają dotrzeć na krańce globu do tych, którzy zostali w oczach wielkich tego świata zapomniani i pozostawieni sami sobie.

1. Panama jako gospodarz najbliższych Światowych Dni Młodzieży

Ogłoszenie na zakończenie krakowskich uroczystości (2016) Światowych Dni Młodzieży w Panamie było zwieńczeniem znacznie większych przygotowań i dyplomatycznych zabiegów. Po raz pierwszy tak wielkie wydarzenie o globalnym zasięgu będzie mieć miejsce w tak małym państwie. Na kilka miesięcy przed wydarzeniami w Krakowie agencja Ansa podała nieoficjalną informację o tym, że Światowe Dni Młodzieży w 2019 r. odbędą się prawdopodobnie w Panamie. Ich wielkim orędownikiem podobno był kardynał Oskar Rodriguez Maradiaga SDB z Hondurasu.

Kolejne, po Krakowie, Światowe Dni Młodzieży będą w Panamie w 2019 roku – podaje włoska agencja Ansa, powołując się na nieoficjalne informacje. Formalnie miejsce następnego zlotu papież ogłosi na zakończenie spotkania w Krakowie. Ostatnio pojawiły się spekulacje, że organizacja kolejnych spotkań młodzieży z papieżem może zostać zawieszona. Chodzi o długi, z którymi zostały diecezje goszczące Światowe Dni Młodzieży w poprzednich latach. Z nieoficjalnych na razie informacji wynika, że taki scenariusz został wykluczony i że następne ŚDM odbędą się w Ameryce Środkowej. Z taką propozycją miał wystąpić kardynał Oscar Rodriguez Maradiaga z Hondurasu, bliski współpracownik i doradca Franciszka („Wyciekła informacja...”).

Swoistym znakiem czasów okazało się samo zjawisko przecieku już na kilka miesięcy przed ogłoszeniem lokalizacji następnych Światowych Dni Młodzieży. „Ansa podkreśla, że nigdy wcześniej w historii Światowych Dni Młodzieży, organizowanych od 30 lat z inicjatywy Jana Pawła II, z takim wyprzedzeniem nie wyciekła informacja o lokalizacji następnego spotkania” (Archiwum Radio ZET).

Ciekawym wyzwaniem dla Kościoła w Panamie okaże się liczba pielgrzymów, którą dzisiaj szacuje się na około 300-400 tys., a na Mszy Posłania (na zakończenie) na mniej więcej 1,5 mln uczestników („Przygotowania do ŚDM w Panamie...” 46) (ludność całego kraju to około 3,5 mln mieszkańców, co jest mniejszą liczbą niż ta, jaką dotychczas zgromadziło największe spotkanie podczas Światowych Dni Młodzieży: w 1995 r. w Manili, stolicy Filipin).

Według oficjalnych statystyk, w końcowej Mszy Świątowych Dni Młodzieży wzięły udział ponad 4 mln osób („Historia ŚDM”).

Po raz drugi w historii, podobnie jak na Filipinach, Światowe Dni Młodzieży w Panamie ze względu na przypadającą w tym czasie porę deszczową odbędą się w innych miesiącach niż lipiec i sierpień. Termin Świątowych Dni Młodzieży w Panamá City został ustalony na styczeń 2019 r.

Taką informację nuncjusza apostolskiego w Panamie abp. Andrésa Carrascosa Coso ogłosił 1 sierpnia na swym portalu najstarszy i główny dziennik tego kraju *La Estrella de Panamá*. Choć zazwyczaj te światowe spotkania młodych odbywają się w lipcu lub sierpniu, to jednak w Panamie jest to pora deszczowa i wakacje trwają w miesiącach suchych, gdy w naszej części świata jest zima („ŚDM w Panamie...”).

Po półrocznych spekulacjach dotyczących dokładnej daty Świątowych Dni Młodzieży arcybiskup ogłosił podczas oficjalnego spotkania 20 stycznia 2017 r., że odbędą się one w styczniu 2019 r.

Wybrane daty spotkania, to 22 do 27 stycznia 2019 r. – termin przypadający w środku pory letniej, co pozwoli zagwarantować w naszym regionie najlepsze warunki klimatyczne do zorganizowania tego światowego spotkania młodych ludzi. [...] Ustalając datę tego Świątowego Dnia Młodzieży, rozważano wiele możliwości. Ostatecznie o wyborze zdecydowały względy klimatyczne. Jesteśmy świadomi, że w niektórych krajach wybrany termin nie przypadnie w miesiącach wakacyjnych, ale jesteśmy przekonani, że nie przeszkodzi to tysiącom młodych ludzi z różnych kontynentów w przyjeździe do Panamy aby, wraz z następcą św. Piotra i trzymając rękę Maryi naszej Matki, spotkać się z Jezusem Chrystusem („Wystąpienie arcybiskupa Panamy...”). Na hasło tych dni wybrano słowa z Ewangelii wg Św. Łukasza: „Oto Ja, służebnica Pańska, niech Mi się stanie według twego słowa!” (Łk 1,38) (Ekstowicz). Trzyletni cykl Świątowych Dni Młodzieży, którego dotyczą zapowiedziane dziś tematy, „osiągnie punkt kulminacyjny w spotkaniu międzynarodowym w Panamie, zaplanowanym na rok 2019 – czytamy w watykańskim komunikacie – Droga duchowa wskazana przez Ojca Świętego kontynuuje konsekwentnie refleksję rozpoczętą ostatnimi trzema Świątowymi Dniami Młodzieży (2014-2016), skoncentrowanymi na ewangelicznych Błogosławieństwach. Jak wiemy, Maryja jest tą, którą wszystkie pokolenia zwać będą błogosławioną (por. Łk 1,48). W przemówieniu do wolontariuszy ŚDM w Krakowie papież Franciszek zachęcił młodych do pamiętania o przeszłości, do odwagi teraźniejszości i do tego, by mieli nadzieję i byli nadzieją na przyszłość” (ak/rv).

Wybór Panamy na gospodarza Świątowych Dni Młodzieży przyjęty został w samej Panamie i państwach ościennych jako opatrnościowy krok dla tego

rejonu, który dotknięty jest wieloma plagami: biedą, przymusową migracją, przemocą, bezrobociem i handlem narkotykami (Ekstowicz).

2. Zróźnicowanie Kościoła katolickiego w Panamie

Panamski Kościół na swój sposób jest miniaturą powszechności całego Kościoła katolickiego. Diecezja Panamá była pierwszą erygowaną diecezją na kontynentach amerykańskich, mianowicie w 1513 r., pod nazwą diecezji Najświętszej Maryi Panny Starożytnej z Darién, stanowiąc wtedy sufraganię metropolii sewilskiej. Z czasem ta stolica uzyskuje nazwę Panamá (1520), następnie zmienia swoje stolice metropolitalne na Limę (1546), Bogotę (1836), Kartagenę (1901); w 1925 r. staje się arcybiskupstwem, a w 1955 r. stolicą nowej prowincji kościelnej („America/Panama...”).

Z pierwszej amerykańskiej stolicy biskupiej w Panamie wyodrębniane są systematycznie następujące biskupstwa: Cartagena (1534), Popayán (1546), Wikariat Apostolski w Darién (1925), David (1955), Chitre (1962), Santiago de Veraguas (1963), Penonomé (1962). Obecnie Kościół katolicki w Panamie podzielony jest na osiem jednostek administracji kościelnej: jedną archidiecezję metropolitalną w Panamie, pięć diecezji: Chitré, Colón-Kuna Yala, David, Penonomé, Santiago de Veraguas, jeden wikariat apostolski w Darién i jedną prałaturę terytorialną w Bocas del Toro („Archidiecezja of Panamá”). Archidiecezja Panamá „zajmuje 13 275 km² i liczy ok. 1,6 mln mieszk., w tym ok. 1,4 mln katolików, 95 parafii, 94 księży diec., 117 zak., 147 zakonników i 255 siostr” (Gnach 1199).

W dniu 14 lutego 2015 r. biskup José Luis Lacunza Maestrojuán O.A.R., ordynariusz diecezji David, został mianowany kardynałem prezbiterem przez Papieża Franciszka na publicznym konsystorzu, stając się pierwszym w historii kardynałem z Panamy (Szewczyk). Dzięki obecności jedyne w tym rejonie kanału łączącego dwa oceany, Kanału Panamskiego, Panama jest krajem stanowiącym prawdziwy tygiel różnych narodowości i ras: od ludności rdzennie autochtonicznej – indiańskiej, poprzez potomków niewolników z Afryki, Chińczyków, na Europejczykach kończąc. „Zajmuje 77 000 km² i liczy 3,36 mln mieszk., z czego ponad 60% stanowią Metysi, ok. 20% – Mulaci i Murzyni, 10% – ludność pochodzenia eur., 5% – Indianie, ok. 89% wyznaje chrześcijaństwo (w tym 85% katolicyzm), 5% islam, 2% bahaizm, 1% buddyzm, a 3% stanowią niewierzący” (Zajączkowska 3). W Panamie w 1972 r. jako religię państwową ustanowiono katolicyzm, z jednoczesnym zastrzeżeniem dotyczącym wolności wyznania (Sakowicz 1198-1199). Ta różnorodność narodowa ma też odzwierciedlenie w lokalnym Kościele. Przede wszystkim jest to Kościół mający swój własny unikalny rys. Żywiołowa litur-

gia z dynamiczną, karaibską muzyką, która znajduje ekspresję podczas pełnego zaangażowania śpiewu, pewnego rodzaju poruszania się na wzór tańca, w podskokach i swoistej animacji liturgicznej. Ten liturgiczny dynamizm miałem okazję zaobserwować podczas pobytu w Panamie na przełomie kwietnia i maja w 2017 r. Odwiedziłem wtedy z grupą z Duszpasterstwa Młodych Jordan, z archidiecezji poznańskiej, wraz z ich duszpasterzem ks. Arkadiuszem Szadym, kilka parafii i ośrodków duszpasterskich (Aleksander).

W archidiecezji Panamą były to parafie: w La Chorrera pw. św. Franciszka z Pauli, a w stolicy: pw. św. Marty i św. Judy Tadeusza; szczególnie ta ostatnia z wymienionych ugości polskich uczestników Światowych Dni Młodzieży, gdyż to w niej będzie znajdować się główna, podczas spotkania w Panamie, baza dla Polaków. Po kilku dniach udaliśmy się na pogranicze Panamy z Kostaryką, gdzie w prałaturze terytorialnej Bocas del Toró, na wyspie Colón, w parafii katedralnej pw. Matki Bożej z Góry Karmel pracuje polski misjonarz ks. Józef Gwóźdź SVD. Bezpośrednim celem tych odwiedzin było przygotowanie zaplecza dla młodych pielgrzymów z archidiecezji poznańskiej, przybywających na Światowe Dni Młodzieży w 2019 r., ale także rozeznanie możliwości podjęcia współpracy pomiędzy archidiecezją poznańską a prałaturą terytorialną Bocas del Toró. Aleksander, jeden z młodych uczestników tego wyjazdu, tak to wspomina:

DUCHOWOŚĆ Panamczyków totalnie mnie urzekła! Będąc w stolicy, odwiedziliśmy naszą 'zwiadowczą' ekipą kilka parafii, w których mieliśmy okazję poznać wszystkie grupy młodzieżowe. Pierwsze wrażenie, z jakim się wychodzi po niedzielnej Mszy świętej tutaj, to przede wszystkim zaangażowanie WSZYSTKICH w liturgię. Mając doświadczenie kościołów europejskich, gdzie tylko pierwsze ławki śpiewają razem z organistą, środkowe pomrukują, a ostatnie odliczają czas do końca, obserwowałem tych ludzi z otwartą buzią! Panie w wieku 70-80 lat śpiewały i tańczyły równie energicznie, jak młodzież, która przygotowywała się do sakramentu bierzmowania. Dosłownie, każdy kto się znajduje w kościele, zna ruchy do każdej pieśni, śpiewanej podczas liturgii. Druga kwestia, która chyba najbardziej może zainteresować przyjeżdżających tutaj, to fakt, iż Panamczycy bardzo potrzebują zainteresowania tym, co robią w swoich parafiach, w jaki sposób ewangelizują, jak przygotowują się do przyjęcia sakramentów. Sama nasza obecność wśród nich jest już czymś tak ważnym, że my nie potrafimy do końca sobie tego wyobrazić. Panama jest stosunkowo małym krajem, nawet porównując do Polski, ale zderzają się tutaj ze sobą różne rzeczywistości. Stolica, która może zachwycać swoimi monumentalnymi wieżowcami, naznaczona jest też ubóstwem w dzielnicach, gdzie bogactwo centrum miasta zdaje się nie mieć żadnego pozytywnego oddziaływania (Estol 234-235).

3. Misyjny charakter Świątowych Dni Młodzieży i wyzwanie dla Kościoła w Panamie

Panama jako państwo pełna jest kontrastów, bo z jednej strony posiada wielkie bogactwo przyrody i zaplecza inwestycyjnego w postaci unikalnego na skalę światową Kanału Panamskiego (Sakowicz 1198-1199), a z drugiej jest to państwo, które uzyskało niepodległość (od Kolumbii) w dniu 9 listopada 1903 r. i boryka się z wieloma problemami typowymi dla tego regionu („1,5 mln ludzi bez prądu...”). Wielu młodych ludzi znajduje pracę w swoim kraju, jednak w roku 2000 bezrobocie wynosiło 12% (Kućmierowska 231). Zróżnicowanie ludności, terenu i klimatu powoduje, że ten stosunkowo niewielki kraj jest bardzo różnorodny i ma sporo trudno dostępnych regionów, takich jak przesmyk Darién, którym graniczy z Kolumbią.

W dostępie do ewangelizowania Panamczyków wielką trudnością jest niewystarczająca liczba kapłanów (Castillero 941). Przykładowo w archidiecezji Panamy w roku 2013 na około 1,7 miliona mieszkańców przypadało 84 księży diecezjalnych, 65 księży zakonnych, którzy pracowali w 96 parafiach. Na jednego kapłana przypadało wtedy 11 060 mieszkańców („Panama”).

Gdy pytałem w 2017 r. duchownych i parafian z parafii pw. św. Marty i parafii pw. św. Judy Tadeusza, ile osób liczą ich parafie, to nie potrafili odpowiedzieć na to pytanie. Zawsze kwitowali je odpowiedzią, że ich parafie: „są bardzo wielkie”, „bo ludzie przyjeżdżają do nich z daleka”, „bo kiedyś tu mieszkali, ale się wyprowadzili”. Trudno było otrzymać odpowiedź wprost na zadane pytanie. W parafii św. Judy Tadeusza co roku do Pierwszej Komunii Świętej przystępuje więcej niż 500 dzieci, pracuje tam dwóch kapłanów: ponadosiemdziesięcioletni ks. Antonio i wikariusz z Filipin. W pięciu Mszach Świętych w niedzielę mogło uczestniczyć przynajmniej pięć tysięcy ludzi. Z jednej strony widać zaangażowanie świeckich w ewangelizację i katechizację młodych ludzi, z drugiej strony odnosi się wrażenie, że jest to kropla w morzu potrzeb. Warto zaznaczyć, że w samej archidiecezji panamskiej istnieją parafie, które nie mają proboszcza w stopniu święceń prezbitera. Parafią zarządza diakon stały i jego zadaniem jest m.in. „zorganizowanie” kapłana na niedzielną Eucharystię. Jeżeli to się okazuje niemożliwe, to wtedy ów diakon celebrował Liturgię Słowa wraz z Komunią Świętą.

4. Misje na wyspie Colón w Prałaturze terytorialnej Bocas del Toro

Porównując polskie realia Kościoła, w kontekście statystycznym stolica Panamy wydaje się terenem misyjnym. Tak rzeczywiście jest. Jednak w porównaniu z archidiecezją panamską zupełnie inaczej wygląda sytuacja Ko-

ścioła w Prowincji Bocas del Toró i w prałaturze terytorialnej (zwanej także prałaturą samodzielną) (Zapłata 693) o takiej samej nazwie („Prelatura de Bocas...”). Prałatura terytorialna Bocas del Toro powstała 17 października 1962 r., została wydzielona z diecezji David. Duszpasterską opiekę powierzono hiszpańskim augustianom rekolektantom. Obecnie prałatem ordynariuszem jest biskup Anibal Saldaña Santamaría O.A.R., rodowity Panamczyk („Biogram...”).

Teren prałatury obejmuje 8115 km². W rejonie geograficznym Bocas del Toro, przy granicy z Kostaryką, nad Morzem Karaibskim, jest to w większości stały ląd i archipelag. Znajdują się tutaj uprawy kakaowca, orzechów kokosowych, tytoniu, bananów (*The Encyclopedia Americana* 139). Jest to ważny ośrodek administracyjny ze względu na „port wywozu [...] usługi, handel i lotnisko” (*Wielka Encyklopedia PWN* 201). Mieszkańców jest 140 300, katolicy stanowią około 50% populacji (dane z 2013 r.) („Territorial Prelature...”).

Aktualnie na terenie prałatury znajduje się sześć parafii, w skład których wchodzi 96 kaplic. W parafiach pracują obecnie tylko kapłani zakonni – prałatura nie ma żadnego, inkarnowanego do niej kapłana; od początku jej istnienia pracują w niej misjonarze *fidei donum* lub zakonnicy. Obecnie pracuje tutaj 11 zakonników, co daje przydział jednego kapłana na 6,4 tys. katolików. Warto zaznaczyć, że kontakt z kapłanem jest utrudniony przez rozproszenie ludności na trudno dostępnych wyspach.

Każda parafia stanowi specyficzną zróżnicowaną mieszankę ludności: od typowych potomków Afrykańczyków, przez etniczną mieszankę charakterystyczną dla Karaibów i białych osiedleńców, aż po rdzenne plemiona Indian Bri-Bri Ngobe, Bugle, Kunayala, Embera, Nasso. Wśród tych wspólnot szczególnie wyróżnia się parafia katedralna pw. Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel na wyspie Colón. Mieszkają tutaj ludzie skupieni wokół dynamicznie rozwijającego się ruchu turystycznego. Mniej jest ludności pochodzenia etnicznego, znacznie więcej białych osiedleńców i turystów. Na wyspie na stałe pracuje jeden ksiądz, o. Józef Gwóźdź SVD, do niedawna jedyny polski misjonarz w Panamie (Gwóźdź, „Boquete”).

Na terenie parafii z 16 tys. mieszkańców, nieochrzczonych jest 73%; na wyspie znajduje się 16 różnego rodzaju wspólnot chrześcijańskich i sekt, które są najczęściej wrogo nastawione do Kościoła Rzymskokatolickiego. Wyspa Colón jest na świecie znana z pięknych plaż, ale i z powszechnej dostępności narkotyków.

Pełna rodzina to zjawisko bardzo rzadkie; przeważnie są to luźne związki i konkubiny. Od czterech lat nie było żadnego ślubu w parafii, w ostatnim roku do Pierwszej Komunii Świętej przystąpiło 21 dzieci, do bierzowania – 8, chrztów było 34. W miejscowych szkołach uczy się odpowiednio: 1000 dzieci w szkole podstawowej, 1200 – w gimnazjum. Pilną potrzebą jest

praca duszpasterska z dziećmi: przygotowanie dla nich katechistów do prowadzenia katechezy. Co znamienne, w tym rejonie przez wiele lat nie przygotowywano katechistów.

Ojciec Józef określa ten stan jako *granicę Kościoła*, dalej jest już pogaństwo. Ma to związek między innymi z dotarciem Kościoła katolickiego w te rejony dopiero około 130 lat temu, czyli 400 lat później niż na kontynent, gdy inne denominacje dawno już działały. Kolejnym problemem było specyficzne rozumienie „opcji na rzecz ubogich” po Soborze Watykańskim II. Przez 40 lat wspierano przede wszystkim projekty ekonomiczno-społeczne, takie jak: rozbudowa infrastruktury drogowej, przekopywanie kanału przez wyspę w celu skrócenia drogi morskiej i budowa kaplic. Stało się to niestety kosztem ewangelizacji i duszpasterstwa. Całkowicie zrezygnowano z pobożności tradycyjnej i ludowej. Spowodowało to ogromne zaniedbania i spustoszenia, które pogłębiła agresywna działalność sekt. Przykładem może być zanik podstawowych form obrzędowości katolickiej, takich jak np. procesja Bożego Ciała. Zwyczaj ten odszedł w zapomnienie w ostatnim półwieczu, a obecnie, od trzech lat, jest powoli odtwarzany (Gwóźdź, „Boże Ciało”).

Wielkie nadzieje lokalny Kościół łączy z przyjazdem młodzieży na Światowe Dni Młodzieży. Z całej prałatury Bocas del Toró nikt z młodzieży nie był na Światowych Dniach Młodzieży w Krakowie, dlatego też ten temat nie jest tutaj znany, a jednocześnie jest bardzo potrzebny.

Mieszkańcy Panamy wiążą duże nadzieje z polską młodzieżą. Biskup Anibal Saldaña Santamaria podkreślał, że pragnie, aby pielgrzymi z Polski, którzy przyjadą do Panamy, dali tutejszym mieszkańców świadectwo wartości, jakie niesie ze sobą rodzina. Podkreślał, że to kryzys w rodzinach lub wręcz brak urodzin stoi u źródeł wielu trudności i dramatów u tutejszych mieszkańców (Gwóźdź 56).

Podczas zbliżających się Światowych Dni Młodzieży w Panamie, na wyspie Colón, swoje dni w diecezji będzie przeżywać 200 młodych Polaków.

*

Wybór Panamy na gospodarza Światowych Dni Młodzieży w 2019 r. jest nie lada wyzwaniem dla tego niewielkiego kraju w Ameryce Centralnej. Zgodnie z logiką papieża także w celebrowaniu kościelnego święta młodych te przysłowiowe peryferia świata znajdują się w centrum uwagi eklezjalnego życia. „W ostatnich latach – po pojawieniu się Papieża Franciszka, który zdecydował się wprowadzić do centrum peryferie świata – Kościół panamski wykazał się dużym dynamizmem” (Szumotalski).

Do samego spotkania młodych w swoim kraju są też bardzo pozytywnie nastawieni sami Panamczycy. Zdają sobie oni sprawę z ograniczeń, jakie nakłada na nich niewielki potencjał ekonomiczno-gospodarczy tego państwa, jednak Dni, po raz pierwszy w historii, odbędą się również w diecezjach w innych krajach: Nikaragui, Kostaryce i w pozostałych państwach Ameryki Centralnej („Znamy daty Dni...”).

Z osobistego doświadczenia z pobytu w Panamie (przełom kwietnia i maja 2017 r.) mogę potwierdzić, że ten niewielki Kościół jest bardzo otwarty na papieskie zaproszenie zorganizowania Światowych Dni Młodzieży w 2019 r. Jednocześnie wielka otwartość na innych katolików, zachwyt polską pobożnością, wielka cześć dla św. Jana Pawła II i św. Faustyny Kowalskiej spowodują, że młodzi Polacy poczują się tam bardzo swojsko. Jest to zupełnie inny Kościół w swej dynamicznej pobożności, a jednocześnie na wskroś katolicki. Pomimo jego wielu trudności i problemów gotowy na to, aby przyjąć cały katolicki świat u siebie.

CHURCH IN PANAMA ON THE EVE OF WORLD YOUTH DAY IN 2019

ABSTRACT

The announcement of Panama as host of World Youth Day in 2019, turned out to be a great surprise for the whole world. For the first time such a small country, has hosted a global event. Panamá is known primarily from the Panama Canal and the Panamanian affair called Panama. But speaking in these two contexts is very hurtful, because it is a country richly diverse, and the Church here has a unique, unique face. Catholic missions are included in the history of Panama from the very beginning. From the beginning of the bishopric in the city of Panamá, through the territorial development of the Church, everything here has a mark of mission. The final element of the article is the presentation of the Church in the Bocas del Toro Territorial Prelature. The prelature is located in the Caribbean Sea and is geographically different from the rest of the country. But this place is an example of a missionary church, and of a church that needs support in its mission. Poles coming to Panama for the next World Youth Day will discover a unique country, and together with the Poles, Panama will be discovered by the whole world.

Słowa kluczowe: Panama; Światowe Dni Młodzieży 2019; ŚDM; katolickie misje; Józef Gwóźdź SVD

Keywords: Panamá; World Youth Day 2019; WYD; Catholic missions; Józef Gwóźdź SVD

BIBLIOGRAFIA

- „1,5 mln ludzi bez prądu w stolicy i na północy.” Dostęp 29 sierpnia 2017. <<http://misyjne.pl/522122/>>
- „America/Panama – wyd. 2019: from Krakow to Panama the first American diocese.” Dostęp 28 sierpnia 2017. <<http://www.news.va/en/news/americanpanama-wyd-2019-from-krakow-to-panama-the-f>>
- „ŚDM Gdzie będą następne po Krakowie.” Dostęp 22 września 2018. <<http://archiwum.radiozet.pl/Wiadomosci/Swiat/SDM-Gdzie-beda-nastepne-po-Krakowie-00023446>>
- „Biogram bp. A. S. Santamaria”. Dostęp 30 sierpnia 2017. <<http://www.agustinosrecoletos.com/project/saldana-santamaria-mons-anibal/>>
- „Bocas del Toró”. *The Encyclopedia Americana. International Edition*. Vol. 4. New York: Americana Corporation, 1967. 139.
- „Bocas del Toró”. *Wielka Encyklopedia PWN*. T. 4. Warszawa: PWN, 2001. 201.
- „Historia ŚDM”. Dostęp 28 sierpnia 2017. <<http://archive.krakow2016.com/historia-sdm.html>>
- „Jak kształtują się ceny przelotów do Panamy po ogłoszeniu gospodarza ŚDM 2019?” (opublikowano 9 sierpnia 2016). Dostęp 28 sierpnia 2017. <http://www.tur-info.pl/p/ak_id,46659,,sdm_panama_2019,wyszukiwarka_lotow,wybory_polakow,rezerwacje,papiez_franciszek.html>
- „Następne centralne obchody Światowych Dni Młodzieży – 34. Z kolei – odbędą się w Panamie zimą 2019 roku, w lutym lub marcu” (opublikowano 3 sierpnia 2016). Dostęp 28 sierpnia 2017. <<http://gosc.pl/doc/3353251.SDM-w-Panamie-odbeda-sie-zima>>
- „Panama”. Dostęp 29 sierpnia 2017. <<http://www.catholic-hierarchy.org/country/dpa2.html>>
- „Prelatura de Bocas del Toro – Iglesia Catedral.” Dostęp 30 sierpnia 2017. <<http://www.catholic-hierarchy.org/diocese/dboca.html>>
- „Papież wybrał tematy kolejnych Światowych Dni Młodzieży” (opublikowano 22 listopada 2016) Dostęp 22 września 2018. <http://pl.radiovaticana.va/storico/2016/11/22/papiez_wybra_tema_ty_kolejnych_swiatowych_dni_mlodziemy/pl-1273958>
- „Przygotowania do ŚDM w Panamie zawieramy św. Janowi Pawłowi II.” *Misyjne Drogi*. Marzec-kwiecień 2017: 46.
- „ŚDM 2019 w Panamie. Będzie raban na peryferiach” (opublikowano 31 lipca 2016). Dostęp 30 sierpnia 2017. <<https://pl.aleteia.org/2016/07/31/sdm-2019-w-panamie-raban-na-peryferiach/>>
- „ŚDM w Panamie odbędą się... zimą!” Dostęp 28 sierpnia 2017 (opublikowano 3 sierpnia 2016). <<http://gosc.pl/doc/3353251.SDM-w-Panamie-odbeda-sie-zima>>
- „Territorial Prelature of Bocas del Toro”. Dostęp 30 sierpnia 2017. <<http://www.catholic-hierarchy.org/diocese/dboca.html>>
- „Vatican news”. Dostęp 28 sierpnia 2017. <<http://www.news.va/en/news/americanpanama-wyd-2019-from-krakow-to-panama-the-f>>
- „Wyciekła informacja o tym, gdzie będą następne po Krakowie ŚDM” (opublikowano 1 czerwca 2016). Dostęp 28 sierpnia 2017. <<http://archiwum.radiozet.pl/Wiadomosci/Swiat/SDM-Gdzie-beda-nastepne-po-Krakowie-00023446>>
- „Znamy daty Dni w Diecezjach przed ŚDM Panama 2019” (opublikowano 8 kwietnia 2017). Dostęp 30 sierpnia 2017. <<http://episkopat.pl/znamy-daty-dni-w-diecezjach-przed-sdm-panama-2019/>>
- Aleksander. „Zwiadowcy w Panamie.” Dostęp 29 sierpnia 2017 (opublikowano 5 czerwca 2017). <<http://www.jordan-poznan.pl/aktualnosci/190;zwiadowcy-w-panamie>>
- Archidiecezja of Panamá*. Dostęp 28 sierpnia 2017. <<http://www.catholic-hierarchy.org/diocese/dpana.html>>
- Castillero E. J. R. „Panama, the Church Today”. *New Catholic encyclopedia*. Vol. 10. Washington: McGraw-Hill Book Company, 1967. 941.
- Ekstowicz, Joanna. „Znamy hasło SDM 2019 w Panamie” (opublikowano 22 listopada 2016). Dostęp 28 sierpnia 2017. <<https://wzasiegu.pl/wiara/znamy-haslo-sdm-2019-w-panamie/>>

- Estol, Hector. „Panama, province, Republica de Panamá”. *The Encyclopedia Americana. International Edition*. Vol. 21. New York: Americana Corporation, 1967, 234-235.
- Garside, Juliette. Harding, Luke. Watt, Holly. Pegg, David. Bengtsson, Helena. Bowers, Simon. Gibson, Owen. Hopkins, Nick. „Panama papers: a special investigation. Mossack Fonseca: inside the firm that helps the superrich hide thier money” (opublikowano 8 kwietnia 2016). Dostęp 30 sierpnia 2017. <<https://www.theguardian.com/news/2016/apr/08/mossack-fonseca-law-firm-hide-money-panama-papers>>
- Gnach, Paweł. „Panama, stolica państwa”. *Encyklopedia katolicka*. T. 14. Lublin: TN KUL, 2010. 1199.
- Gwóźdź, Józef. „Światowe Dni Młodzieży: Bóg nam pomoże.” *Misyjne Drogi*. Maj-czerwiec 2017: 56.
- Gwóźdź, Józef. J. „Boquete.” Dostęp 31 sierpnia 2017. <http://www.misjapanama.pl/?page_id=1210>
- Gwóźdź, Józef. J. „Boże Ciało.” Dostęp 30 sierpnia 2017. <http://www.misjapanama.pl/?page_id=1122>
- Kuźmierowska, Bożena. „Panama, gospodarka”. *Wielka Encyklopedia PWN*. T. 20. Warszawa: PWN, 2004. 231.
- Sakowicz, Krzysztof. „Panama. Republica de Panamá.” *Encyklopedia Katolicka*. T. 14. Lublin: TN KUL, 2010. 1198-1199.
- Szewczyk, Małgorzata. „Kardynałowie z peryferii świata” (Opublikowano 6 lutego 2015). Dostęp 22 września 2018. <<https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZW/pk201505-nominacje.html>>
- Szumotalski, Kamil. „ŚDM 2019 w Panamie. Będzie raban na peryferiach” (opublikowano 31 lipca 2016). Dostęp 30 sierpnia 2017. <<https://pl.aleteia.org/2016/07/31/sdm-2019-w-panamie-raban-na-peryferiach/>>
- Wystąpienie arcybiskupa Panamy Jose Domingo Ulloa Mendiety podczas konferencji prasowej przestawiającej daty ŚDM 2019 (opublikowano 20 stycznia 2017). Dostęp 28 sierpnia 2017. <<http://episkopat.pl/znamy-daty-34-swiatowych-dni-mlodziezy-panama-2019/>>
- Zajączkowska, Beata. „Kardynałowie Franciszka.” *Gość Niedzielny*. 2015: 3 (opublikowano 15 stycznia 2015). Dostęp 28 sierpnia 2017. <<http://gosc.pl/doc/2318831.Kardynałowie-Franciszka>>
- Zapłata, Feliks. „Bocas del Toró”. *Encyklopedia katolicka*. T. 2. Lublin: TN KUL, 1976. 693.

DAWID STELMACH, kapłan archidiecezji poznańskiej, dr, adiunkt w zakładzie Teologii Moralnej, Duchowości i Katolickiej Nauki Społecznej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, wykładowca, duszpa-sterz akademicki.